

Paweł Szumigała

Kody przestrzenne w kontekście zrównoważonego rozwoju wybranych gmin wielkopolski

---

Studia i Prace Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania 42/2, 219-232

2015

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Paweł Szumigala*

Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu

KODY PRZESTRZENNE W KONTEKŚCIE ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU WYBRANYCH GMIN WIELKOPOLSKI

STRESZCZENIE

W artykule podjęto próbę opracowania i klasyfikacji historycznych kodów przestrzennych na przykładach wybranych gmin wielkopolski. Kody te zastosowano w badaniach rozwoju gmin w aspektach historyczno-kulturowym i planistyczno-krajobrazowym. Przeprowadzona analiza historyczno-przestrzenna obejmowała okres od końca XIX w., a analiza statystyczna lata 2000–2014. Do oceny całościowej zastosowano metody porównawcze. Uzyskane wyniki wskazują na zróżnicowanie rozwoju oraz zagrożenia w aspektach kulturowych i przestrzenno-krajobrazowych związanych z dynamiką planowania przestrzennego w gminach.

Słowa kluczowe: kody przestrzenne, rozwój zrównoważony, wielkopolska, krajobraz

Wprowadzenie

Na dynamikę procesów urbanizacyjnych zachodzących na obszarach gmin wielkopolski znaczący wpływ ma skuteczność polityki przestrzennej władz lokalnych. Zasadniczymi instrumentami sprawowania polityki przestrzennej w gminach są: studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego (suikzp) oraz miejscowy plan zagospodarowania

---

* Adres e-mail: pawelszumigala@wp.pl.

przestrzennego (mpzp)¹. W przypadku braku mpzp obowiązuje procedura ustalania warunków zabudowy i zagospodarowania terenu (wz)². Obecnie obserwuje się wzmożony proces suburbanizacji³ na obszarach podmiejskich. Intensywność przemian gospodarczych i transformacji ustrojowej oraz wzrost zamożności mieszkańców dynamizuje procesy ekspansji poza miasta i tendencje do zagospodarowywania terenów rolniczych pod budownictwo jednorodzinne oraz zabudowę magazynowo-produkcyjną⁴. W roku 1997 Jerzy J. Parysek podkreślał, że na obszarach centralnych największych miast polskich wyraźnie uwidacznia się tendencja do wzrostu wertykalnego, natomiast na obszarach peryferyjnych przeważa rozwój zabudowy w kierunku horyzontalnym, co określone zostało mianem rozlewania się miasta na zewnątrz, poza granice administracyjne oraz na tereny sąsiednich gmin. Jednak bezwład planistyczny w gminach może spowodować, że suburbanizacja zamiast być procesem stymulującym rozwój nowych obszarów, będzie przyczyną utraty posiadanych walorów⁵. Rozwój zrównoważony⁶ gmin w aspekcie przestrzennym zgodnie z jego założeniami powinien się odbywać z poszanowaniem wartości kulturowo-krajobrazowych, środowiskowych i społecznych. Zdaniem autora prowadzenie badań dotyczących aspektów dziedzictwa kulturowego, jakimi są niewątpliwie wartości historyczne i przestrzenno-krajobrazowe, w ramach rozwoju zrównoważonego ma istotne znaczenie. Celem artykułu jest zwrócenie uwagi na zagrożenia i aspekty utraty walorów krajobrazowo-kulturowych gmin oraz przedstawienie metody służącej do identyfikacji obszarów o historycznych wartościach kulturowo-krajobrazowych, a także określenia stanu ochrony tych wartości. Tym bardziej że problematyka ta dla obszarów wiejskich Wielkopolski nie jest tak powszechnie rozpoznana i wymaga kolejnych analiz. Podobną problematyką zajmuje się Jacek Dominiczak, który jest autorem koncepcji Prze-

¹ Ustawa z 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (DzU z 2012 r., poz. 647 ze zm.).

² Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z 26 sierpnia 2003 r.

³ Suburbanizacja – urbanizacja rozproszona.

⁴ S. Bródka, I. Markuszewska, D. Łowicki, *Powierzchnia ziemi*, w: *Zielona Księga Aglomeracji Poznańskiej*, Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań 2010.

⁵ A. Lisowski, M. Grochowski, *Procesy suburbanizacji. Uwarunkowania formy i konsekwencje*, t. I, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2008.

⁶ Deklaracją z Rio. Konferencja Narodów Zjednoczonych „Środowisko i Rozwój”, która odbyła się w 3–14 czerwca 1992 r.

strzeni Dialogicznej oraz Kodu Tożsamości Lokalnej jako narzędzia projektowania przestrzeni miejskiej⁷.

1. Historyczny kod przestrzenny – materiał i metoda badań

W pierwszym etapie badań wyodrębniono historyczne i charakterystyczne układy przestrzenne występujące na obszarach gmin w okresie przełomu XIX i XX w., które stanowiły początki struktur urbanistycznych w ośrodkach wiejskich i miejskich. Wyodrębnione struktury zostały sklasyfikowane i określone mianem historycznych kodów przestrzennych (HKP). HKP to zapis dwuwymiarowy graficzny oraz analiza opisowa kompozycji urbanistycznej, elementów kulturowo-krajobrazowych i zagospodarowania przestrzennego oraz fizjografii terenu na podstawie symboli i oznaczeń kartograficznych występujących na mapach historycznych⁸. Na etapie definiowania obszaru kodu przestrzennego uwzględnione zostały takie elementy, jak: zabudowa mieszkaniowo-zagrodowa, zabudowania gospodarcze i mieszkalne folwarku, pałac, park, szkoła, dworzec, linia kolejowa i bocznicą, kościół, kaplica, cmentarz, krzyż przydrożny, wiatrak, zbiorniki i ciekі wodne, duże kompleksy leśne. Wyniki tej części badań zostały zestawione w tabelach 2 i 3. Drugi etap badań to porównanie graficzne lokalizacji obszarów HKP z lokalizacjami obszarów objętych mpzp na terenach gmin (rysunek 1).

2. Analiza kodów przestrzennych wybrany gmin Wielkopolski

W artykule przedstawiono wyniki analiz dla dwóch gmin miejskich: Luboń i Puszczykowo oraz dwóch gmin wiejskich: Kleszczewo i Rokietnica. W tabeli 1 zamieszczono wybrane wyniki analizy statystycznej. Gminy Luboń i Puszczykowo to najmniejsze w województwie typowe gminy podmiejskie, tzw. sypialnie Poznania. Gmina Luboń wyróżnia się najwyższą gęstością zaludnienia i należy do 100 najgęściej zaludnionych gmin w kraju, a wraz z gminą Kleszczewo wyróżnia się największym udziałem powierzchni objętych mpzp. Gmina Puszczykowo należy do gmin o największym przyroście powierzchni antropogenicznych, natomiast gmina Rokietnica wykazuje podobieństwa do większości gmin w województwie.

⁷ J. Dominiczak, *Miasto Dialogiczne* – cykl 12 esejów opublikowanych w miesięczniku „Architektura-Murator” (10.2002–9.2003).

⁸ Archiwum Map Zachodniej Polski.

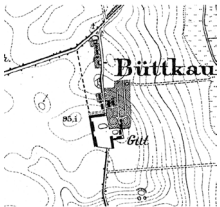
Tabela 1. Wybrane dane statystyczne

Lp	Nazwa gminy	Rodzaj gminy	Powierzchnia* (km ²)	Ludność**	Liczba mpzp w gminie	Powierzchnia objęta mpzp (ha)	Udział mpzp w powierzchni gminy (%)	Przyrost powierzchni zurbanizowanej w latach 2000–2012 (ha)	Udział w powierzchni gminy powierzchni zurbanizowanej w latach 2000–2012(%)
1.	Kleszczewo	wiejska	74,46	6951	1****	7446	100	317	4,3
2.	Luboń	miejska	13,51	30676	26	1250***	92,5	652	48,3
3.	Puszczykowo	miejska	16,37	9819	28	520***	31,8	736	45,0
4.	Rokietnica	wiejska	79,30	14 565	85	1039	13,1	524	6,6

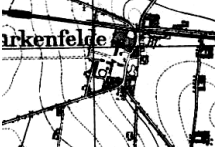

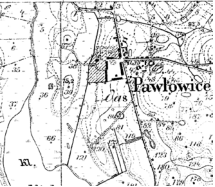
* dane z 2014 r.; ** dane na 31.12. 2013 r.;*** dane szacunkowe; **** jeden mpzp dla całej gminy.

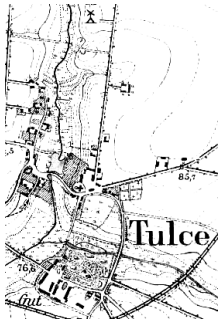
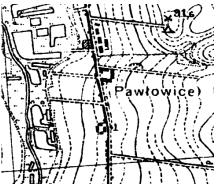

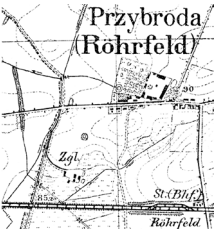
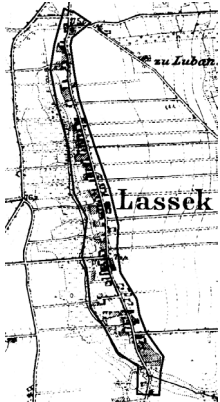

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 2. Zestawienia historycznych kodów przestrzennych gmin Luboń, Kleszczewo, Puszczykowo i Rokietnica

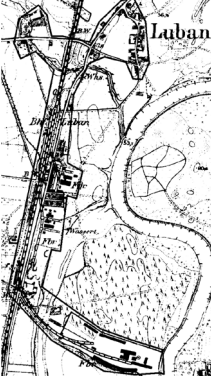

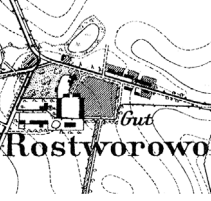

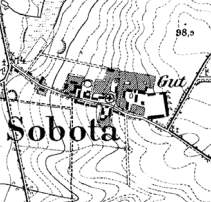
KLESZCZEWO*		ROKIETNICA**	
A		A	
	BYLIN – układ prosty liniowy, wzdłuż drogi pojedyncze zabudowania zagrodowe w odstępach, wiatrak przy drodze bocznej		BYTKOWO – układ prosty, dominujący folwark z zapleczem gospodarczym i parkiem zamyka drogę boczną, nieliczna zabudowa zagrodowa po zachodniej stronie drogi prowadzącej z folwarku do skrzyżowania z drogą główną, oś kompozycyjna: folwark–krzyż na skrzyżowaniu dróg

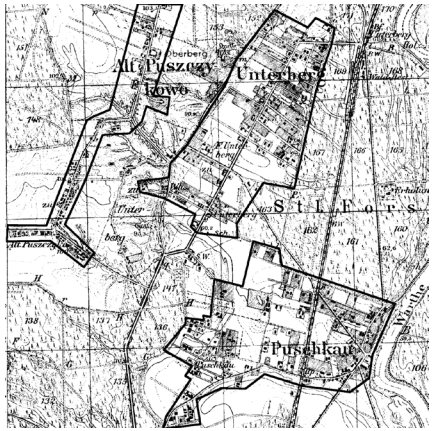

B		<p>GOWARZEWO – układ rozgałęziony, wielodrożny, wiatrak, pojedyncze zabudowania rozrzucone swobodnie przy drogach, część zabudowy tworzy zwarty obszar</p>	B		<p>CEREKWICA – układ zwarty, w centrum folwark i kościół, zabudowa wzdłuż drogi pomiędzy dwoma skrzyżowaniami, oś kompozycyjna: wiatrak–kościół–folwark–cmentarz.</p>
C		<p>KLESZCZEWO – układ złożony liniowy, wzdłuż drogi na łuku zabudowania zagrodowe, w centrum kościół, w części południowej folwark z zapleczem na zakończeniu drogi poprzecznej</p>	C		<p>DALEKIE – układ prosty punktowy, folwark po południowej stronie drogi, brak parku i zabudowy zagrodowej</p>
D		<p>KOMORNIKI – układ złożony liniowy, wzdłuż drogi szkoła i dalej zabudowania zagrodowe, w rozwidleniu dróg wiatrak, po stronie zachodniej rozwidlenia folwark z parkiem, po stronie południowej za folwarkiem linia kolejowa</p>	D		<p>KOBYLNIKI – układ złożony liniowy, zabudowania zagrodowe wzdłuż drogi w odstępach, na skraju północnym folwark</p>
E		<p>KREROWO – układ zwarty, zabudowa wzdłuż drogi pomiędzy dwoma rozwidleniami dróg, na północy folwark, na południu za rozwidleniem wiatrak</p>	E		<p>KRZYSZKOWO – układ poprzeczny na skrzyżowaniu drogi i linii kolejowej, zabudowa zagrodowa usytuowana obustronnie wzdłuż drogi głównej i w rozwidleniu dróg</p>

F		<p>MARKOWICE – układ złożony – pojedyncze zabudowania zagrodowe w odstępach w części centralnej i przy drogach bocznych, folwark z ogrodem na południu przy rozwidleniu dróg, na północy linia kolejowa i dworzec</p>	F		<p>MROWINO – układ rozgałęziony, wielodrożny, szkoła, wiatrak, kościół rozrzucone swobodnie po obwodzie zabudowy, linia kolejowa, dworzec oraz zabudowania folwarku tworzą zwarty kompleks gospodarczo-produkcyjny</p>
G		<p>NAGRADOWITZ – układ zwarty, dominujące przestrzennie założenie folwarku z zapleczem gospodarczym i parkiem po stronie południowej drogi i linii kolejowej; bocznicza kolejowa do folwarku; po stronie północnej drogi zabudowa, a w oddali na skraju wschodnim szkoła</p>	G		<p>NAPACHANIE – układ podwójny: 1 – folwark z zapleczem gospodarczym i parkiem na północy układu oddzielony dolinką od obszaru 2 – zwartej zabudowy zagrodowej usytuowanej wzdłuż drogi w części południowej</p>
H		<p>ŚRÓDKA – układ rozgałęziony, w centrum folwark z ogrodem i zabudowaniami gospodarskimi. W części południowej krzyż przydrożny i nieznaczna zabudowa zagrodowa częściowo oddzielona dolinką cieków wodnych</p>	H		<p>PAWŁOWICE I – układ zwarty w sąsiedztwie jeziora, folwark z zapleczem gospodarczym to element dominujący kompozycji, pozostała zabudowa w rejonie skrzyżowania dróg i wzdłuż drogi bocznej prowadzącej do folwarku</p>

I		<p>TULCE – układ rozgałęziony, wielodrożny, w centrum kościół, zabudowa i mały plac przy skrzyżowaniu dróg, pozostała zabudowa przy drodze bocznej po stronie wschodniej cieków wodnych, na skraju północnym wiatrak, a w części południowej za drugim ciekami wodnymi duży folwark, całość układu przestrzennego zamyka od południa łuk linii kolejowej</p>	I		<p>PAWŁOWICE II – układ prosty, pojedyncze zabudowania zagrodowe rozproszone wzdłuż drogi, wiatrak w oddaleniu z drogą dojazdową, po stronie zachodniej zabudowy stawy</p>
J		<p>ZIMIN – układ prosty liniowy, zabudowa wzdłuż drogi pomiędzy dwoma rozwidleniami dróg, na skraju zachodnim za rozwidleniem dróg wiatrak, a na skraju wschodnim folwark</p>	J		<p>BRODA – układ podwójny, 1 – folwark przy drodze z zapleczem gospodarczym i parkiem oraz zabudową zagrodową wzdłuż drogi, 2 – dworzec kolejowy w oddaleniu, połączony z 1 drogą bez zabudowy</p>
LUBON***					
A		<p>LASEK – układ prosty liniowy, wzdłuż drogi pojedyncze zabudowania zagrodowe w odstępach; ciek wodny.</p>	K		<p>ROGIERÓWKO – układ prosty liniowy, wzdłuż drogi pojedyncze zabudowania zagrodowe w odstępach, większość zabudowy po stronie południowej drogi</p>

B		<p>LUBON – układ rozgałęziony, wielodrożny, linia kolejowa północ–południe, na skraju północnym zabudowa zagrodowa wzdłuż dróg bocznych oraz ciekii wodne, w części centralnej dworzec i zakłady chemiczne z zabudową, na południowym skraju zakłady fosforowe z bocznica, w sąsiedztwie kompleks leśny w zakolu Warty</p>	L		<p>ROKIETNICA – układ podwójny, oś dworzec kolejowy–folwark twarży dwubiegunowy układ gospodarczy, wzdłuż drogi łączącej folwark z dworcem zabudowa zagrodowa i mieszkalna, kościół i szkoła usytuowane na zachodnim skraju</p>
C		<p>KOTOWO-ŻABIKOWO układ złożony – wielodrożny, zabudowa wzdłuż dróg głównych i bocznych, w części północno-zachodniej ciekii wodne, kilka wyrobisk gliny i cegielnie. Na skraju zachodnim cmentarz</p>	Ł		<p>ROSTWOROWO – układ zwarty, dominujące przestrzennie założenie folwarku z zapleczem gospodarczym i parkiem po południowej stronie skrzyżowania dróg, nieliczna zabudowa wzdłuż drogi</p>
PUSZCZYKOWO***					
A		<p>NIWKA – układ prosty liniowy, zabudowa wzdłuż drogi pomiędzy rozwidleniami dróg, w centralnej i południowej części zabudowa tylko po zachodniej stronie drogi, która na tym odcinku przebiega równoległe do brzegu zakola Warty, w oddaleniu przy drodze bocznej mały cmentarz, las</p>	M		<p>SOBOTA – układ zwarty, w centrum kościół, zabudowa wzdłuż drogi na osi kompozycyjnej: wiatrak–kościół–folwark–drugi wiatrak</p>

B		N		<p>STARZYNY – układ zwarty, folwark przy drodze głównej, obustronna zabudowa zagrodowa przy drodze bocznej prowadzącej do folwarku</p>
	<p>PUSZCZYKOWO – układ złożony, trzy osady w części północnej Stare Puszczykowo i Podgórze, na południu Puszczykówko, rozgałęziony system dróg, zabudowa w przeważającej części wzdłuż dróg głównych (Stare Puszczykowo), w pozostałych osadach w dużej części również przy drogach bocznych, kościół, linia kolejowa północ-południe, która przebiega po stronie wschodniej Podgórze, a na południu przez tereny Puszczykówka, dwa dworce kolejowe – jeden na skraju północnym w sąsiedztwie zakola Warty i drugi na południe od Puszczykówka, osada Puszczykówko od strony wschodniej przylega do brzegu Warty, w części centralnej szkoła, dookoła terenów zabudowy duże kompleksy leśne</p>	O		<p>ŻYDOWO – układ zwarty, folwark z dużym parkiem i zapleczem gospodarczym tworzą zwarty i dominujący element kompozycyjny, pozostała zabudowa usytuowana w rejonie zakrętu i skrzyżowania dróg na osi wiatrak-kościół-folwark</p>

* Nie zdefiniowano graficznie granic HPK, ** granice HPK zostały zdefiniowane graficznie na mapie gminy – rysunek 1, *** granice obszarów HKP zdefiniowano w zestawieniu i na mapie gminy.

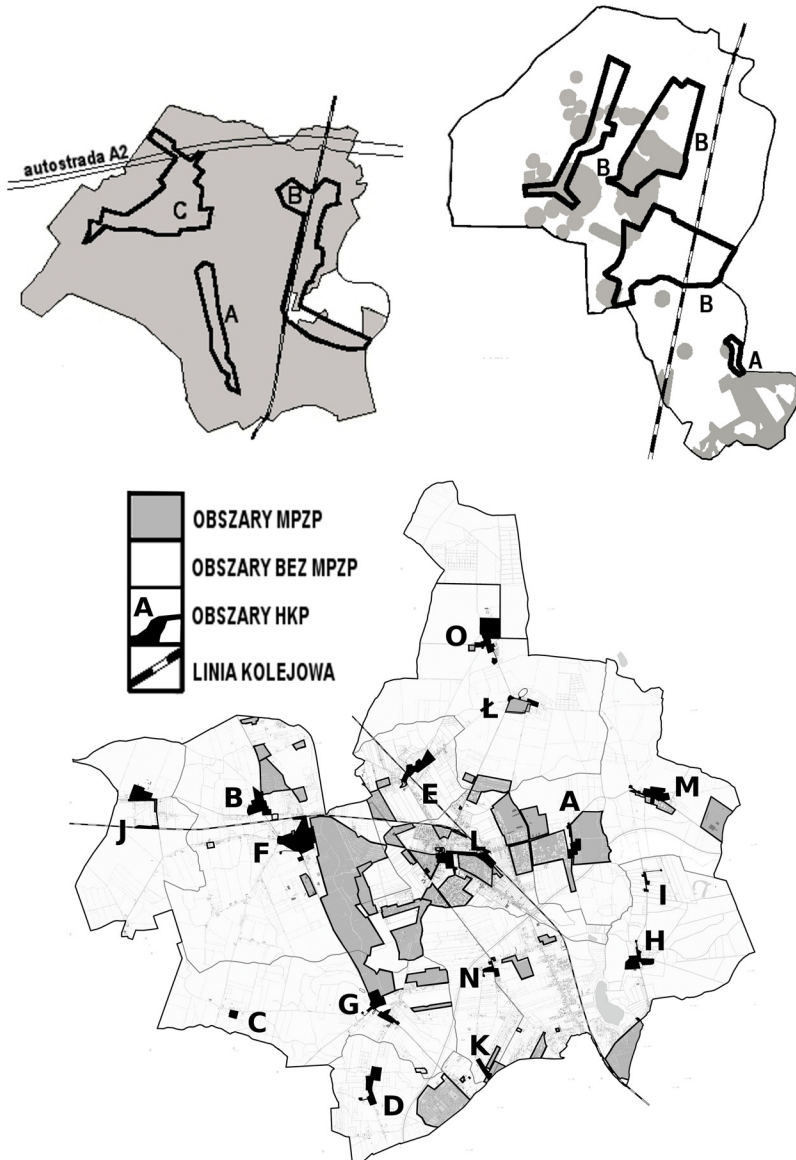
Źródło: opracowanie własne.

Tabela 3. Klasyfikacja historycznych kodów przestrzennych (HKP) gmin Kleszczewo, Luboń, Puszczykowo i Rokietnica

Znaczenie kodu (HKP)	Układ prosty punktowy	Układ prosty liniowy	Układ poprzeczny	Układ podwójny	Układ złożony	Układ zwarty	Układ rozgałęziony	Folwark, pałac	Park	Zabudowania zagrodowe	Dworzec, linia kolejowa, bocznicza	Szkoła	Kościół, kaplica, cmentarz	Wiatrak, krzyż przydrożny, inne	Zabudowa gospodarska, gorzelnia, tartak, inne	Zbiornik, ciek wodny	Duże kompleksy leśne
KLESZCZEWO																	
A		X								X				X			
B							X			X							
C					X			X	X	X					X		
D					X			X	X	X	X	X		X			
E						X		X	X	X				X			
F					X			X	X	X	X						
G						X		X	X	X	X	X			X		
H							X	X	X	X				X		X	
I							X	X	X	X	X		X	X	X	X	
J		X						X	X	X				X			
	0	2	0	0	3	2	3	8	8	9	4	2	1	6	3	3	
LUBOŃ																	
A		X								X							X
B							X			X	X				X	X	X
C					X								X		X	X	
	0	1	0	0	1	0	1	0	0	2	1	0	1	0	2	3	1
PUSZCZYKOWO																	
A		X								X			X			X	X
B					X		X			X		X	X			X	X
	0	1	0	0	1	0	1	0	0	2	0	1	2	0	0	2	2
ROKIETNICA																	
A	X							X	X	X					X		
B						X		X	X	X	X		X	X			
C	X							X									
D					X			X	X	X							
E			X							X	X						
F							X	X	X	X	X	X	X	X	X		
G					X			X	X	X					X		
H						X		X	X	X					X	X	
I		X						X	X	X				X		X	
J				X				X	X	X	X				X		
K		X								X						X	
L				X				X	X	X	X	X	X		X		
Ł						X		X	X	X					X		
M						X		X	X				X	X			
N						X		X	X	X							
O						X		X	X	X			X	X	X		
suma	2	2	1	3	1	6	1	13	13	14	5	2	5	5	8	3	3
	2	6	1	3	6	8	6	21	21	27	10	5	9	11	13	11	3

Źródło: opracowanie własne.

Rysunek 1. Porównanie lokalizacji HKP i mpzp na obszarach gmin (od lewej) Luboń, Puszczykowo i Rokietnica

Źródło: opracowanie własne.

Z powyższego zestawienia wynika, że na terenach wybranych gmin dominowały obszary struktur historycznych o kompozycji układów zwartych i złożonych (często rozbudowanych i rozgałęzionych) z bogatym zapleczem rolniczym, co świadczy o znacznym rozwoju gospodarczym i kulturowym tych przestrzeni wiejskich. Natomiast usytuowanie enklaw zabudowy w terenie z wykorzystaniem elementów wody (dolinki, strumienie, stawy, rzeki) tworzyło lokalne walory krajobrazowe. Z porównania obszarów HKP i MPZP dla gminy Luboń (rysunek 1) wynika, że prawie cała powierzchnia HKP pokrywa się z obszarami mpzp. Podobna sytuacja zachodzi w przypadku gminy Kleszczewo, gdzie obszar całej gminy objęty jest jednym mpzp i wszystkie tereny HKP wchodzą w jego zakres (z tego względu w artykule nie zamieszczono rysunku gminy). Odmiennie prezentuje się sytuacja w przypadku gminy Puszczykowo. Tutaj tylko nieznaczna część HKP pokrywa się z obszarami mpzp. Podobna sytuacja występuje w gminie Rokietnica, gdzie wyodrębniono aż 16 HKP, ale tylko małe fragmenty 8 obszarów HKP zostały objęte mpzp, a w jednym przypadku (Ł – Rostworowo) około 90% obszaru HKP zawarto w granicach mpzp.

Podsumowanie

Z przeprowadzonych analiz wynika, że w gminach o dużym udziale obszarów objętych mpzp większość terenów określonych mianem historycznych kodów przestrzennych zostało objętych ustaleniami mpzp, a co za tym idzie – również ochroną konserwatorską zgodnie z wymaganiami ustawowymi obowiązującego zakresu mpzp. Istnieje zatem większe prawdopodobieństwo, że w tych gminach rozwój i przemiany struktur przestrzennych będą się odbywały z poszanowaniem wartości kulturowych i przestrzenno-krajobrazowych w myśl zasad rozwoju zrównoważonego. Nie jest to jednak warunek wystarczający, gdyż silny wpływ procesów urbanizacyjnych determinuje kierunki przemian przestrzennych. W roku 2014 Paweł Szumigała wskazywał, że struktury Lubonia swymi parametrami przestrzennymi zbliżają się do struktur Poznania. Historyczne struktury przestrzenne Lubonia ulegają bezpowrotnym przemianom, czego przykładem może być rozbiórka i przebudowa obiektów oraz terenów jednego z pierwszych na tych ziemiach zakładów przemysłowych przetwórstwa ziemniaków i drożdży. Intensywny rozwój przestrzenny często odbywa się bez poszanowania wartości kulturowych i przestrzenno-krajobrazowych, na co wskazywał Dominiczak już w latach 2002–2003. Nieco lepsza sytuacja

występuje w Puszczykowie, które w dużym stopniu nadal opiera się procesom przebudowy w struktury typowo miejskie, lecz nie uniknęło znacznego powiększenia terenów zabudowy jednorodzinnej. Powoduje to zacieranie i zanik enklaw zabudowy historycznej i obszarów o cechach lokalnego krajobrazu. W przypadku gmin o niskim udziale terenów mpzp skala działań niekontrolowanych przez konserwatora zabytków dotyczących przekształceń historycznych struktur przestrzenno-krajobrazowych może być o wiele większa. Istnieje na tych obszarach duże prawdopodobieństwo utraty wartości przestrzenno-krajobrazowych i kulturowych. Zjawisko to uznać można za powszechne. Sytuację tę pogłębia nadal stosowana procedura wz, która nie zapewnia w tym zakresie dostatecznej ochrony. Przykłady gmin Luboń i Rokietnica wskazują na to, że podobna sytuacja wystąpić może na obszarach innych gmin Wielkopolski. Potwierdza to potrzebę prowadzenia dalszych badań w tym zakresie.

Literatura

- Bródka S., Markuszewska I., Łowicki D., *Powierzchnia ziemi*, w: *Zielona Księga Aglomeracji Poznańskiej*, Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań 2010.
- Dominiczak J., *Miasto Dialogiczne* – cykl 12 esejów opublikowanych w miesięczniku „Architektura-Murator” (10.2002–9.2003).
- Lisowski A., Grochowski M., *Procesy suburbanizacji. Uwarunkowania formy i konsekwencje*, t. I, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2008.
- Parysek J.J., (1997) *Podstawy gospodarki lokalnej*, Wydawnictwo Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, Poznań 1997.
- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z 26 sierpnia 2003 r. w sprawie sposobu ustalania wymagań dotyczących nowej zabudowy i zagospodarowania terenu w przypadku braku miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego (DzU z 2003 r., nr 164, poz. 1588).
- Szumigała P., *Współczynniki urbanistyczne a gospodarka przestrzenna na obszarach podmiejskich na przykładzie miasta Luboń*, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu 2014, nr 339.
- Ustawa z 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (DzU z 2003 r., nr 80, poz. 717).

SPATIAL CODES IN THE CONTEXT OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF SELECTED MUNICIPALITIES WIELKOPOLSKI

Abstract

This article attempts to develop and historical classification of spatial codes for selected municipalities of Greater examples that were used in the research communities in the development of historical and cultural aspects and planning and landscape. The analysis of historical and spatial covered the period from the end of the nineteenth century and the statistical analysis of the years 2000–2014. The overall assessment methods were used for comparison. The results indicate the diversity of development and the risks and cultural aspects of space and landscape associated with the dynamics of spatial planning in municipalities.

Keywords: spatial codes, sustainable development, Wielkopolska, landscape

JEL Code: Q01

Translated by Paweł Szumigala